

Károli Gáspár Református Egyetem

Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary
Pedagógiai Kar | Faculty of Pedagogy

Fiatal kutatók konferenciája

Az előadások összefoglalói

**Károli Gáspár Református Egyetem
Pedagógiai Kar**

**2022. október 27.
Budapest**

A rendezvény a Nemzeti Tehetség Program támogatásával, az NTP-HHTDK-22-0053 azonosítószámú,
Tudományos diákköri műhelyek a KRE PK-n című pályázathoz kapcsolódóan
(vonatkozó támogatási alprogram: *Országos Tudományos Diákköri Konferencián, valamint tudományos műhelyein
való részvétel és a lebonyolítási feladatok ellátása,*
a pályázati kategória kódja: NTP-HHTDK-22),
a Nemzeti Tehetség Alapból valósul meg.

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Nemzeti
Tehetség Program

A konferencia előadói

Balogh Dávid, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskola

Berki Viktória, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskola

Bíró Anna, ELTE Történelemtudományi Doktori Iskola, Új- és Jelenkori Egyetemes Történelem Doktori Program

Fehér Ágota, Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

Fehér Éva, Pécsi Tudományegyetem, Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program

Galambos Ádám Balázs, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Iskola

Hodossi Nóra, ELTE PPK Pszichológiai Doktori Iskola, Személyiség- és egészségpszichológia program.

Kovács Tibor Attila, Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola, Oktatástörténet program

Lehoczky Mária Magdolna, Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola
Pedagógiatörténet és Nevelésfilozófia Program

Mócza Attila, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola

Veréb Lilla, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, Pedagóguskutatás Doktori Program

Program

10:00–10:10 **A konferencia megnyitása**
Igei köszöntés

Előadások I.

Levezető elnök: Dr. Szarka Júlia

10:10–10:30 Balogh Dávid
Kulcsár György 1574-es postillás kötetének textusai és ünneprendje

10:30–10:50 Bíró Anna
Magyar reformátusok Brazíliában a XX. század hajnalán

10:50–11:10 Galambos Ádám
A lübecki évek egyházzenei kompozíciói Hugo Distler életében

11:10–11:30 Lehoczky Mária
Kiss Áron (1845–1908) munkássága, nevelési és valláspedagógiai elvei

11:30–11:50 Fehér Ágota
A tehetségek segítésének útján a Debreceni Református Kollégium történetében

11:50–12:10 Berki Viktória
Az értelmileg akadályozott gyermekek gyülekezetpedagógiai inklúziójának lehetőségei

12:10–12:40 Kávészünet

Előadások II.

Levezető elnök: Dr. Gombos Norbert

12:40–13:00 Veréb Lilla
Pedagógiai nézetek feltárása a pedagógusképzők kompetenciái függvényében

13:00–13:20 Hodossi Nóra
Túl hamar, vagy túl későn? – Felkészítés a menstruációra alsó tagozatban

13:20–13:40 Mócza Attila
A vámpír fejlődéstörténete

13:40–14:00 Kovács Tibor Attila
Metanyelv és/vagy előnyelv? – Funkcionális szemléletű magyarnyelv(tan)-oktatás alsó tagozaton

14:00–14:20 Fehér Éva
A hallás utáni szövegértés fejlesztése az 5–7 éves óvodások körében dramatikus narratív konvenció használatával

14:20–14:30 **Zárszó**

Kulcsár György 1574-es postillás kötetének textusai és ünneprendje

A postilla (latin *post illa verba* – ezen igék után) műfaja, illetve a postillázás gyakorlata és a postillás kötetek szerkesztése és kiadása kora-középkori gyökerekhez nyúlik vissza, az aranykorát azonban kétségtelenül a 16–17. században élte. A könyvnyomtatás feltalálása és a nyomdák alapítása, illetve a reformáció kibontakozása és a reformátori tanok terjedése szoros és elválaszthatatlan kapcsolatban állnak egymással.

A reformátorok közül elsőként Luther Márton ismerte fel a postillás kötetek kiadásában rejlő hatalmas lehetőséget, hiszen a teljes egyházi évre nézve kidolgozott prédikációi egyfelől segítséget nyújthattak a lelkipásztoroknak a prédikációra való készüléskorban, másrészt pedig a reformátori tanok ezek által is terjedhettek. A postillás kötetek a 16–17. század egyik legnépszerűbb kiadványainak számítottak, hiszen teológiai tartalmukon túl retorikai és irodalmi értékkel is rendelkeztek, az írásba foglalt prédikációk számos irodalmi példát vagy anekdota szerű történetet tartalmaztak szemléltetés (*exemplum*) gyanánt. A helvét irányú reformáció több okból kifolyólag sem foglalkozott annyira a postillázással Nyugat-Európában, mint a lutheri irány. Zwingli és Kálvin nem postilláztak, azonban – még ha kis számban is – jelentek meg református postillás kötetek nyugaton. Míg Nyugat-Európában a protestáns postillás kötetek a 16. század első harmadának végétől jelentek meg, addig a hazai protestáns szerzők csak az évszázad utolsó harmadában kezdték megjelentetni postilláikat.

Kulcsár György alsólendvai lelkipásztor a korai magyar protestantizmus egyik első olyan szerzője, aki postillás kötetet jelentetett meg. Kulcsár személyét néhány forrástól eltekintve szinte csak a műveiből ismerjük, így gyermek- és fiatalkoráról, ennél fogva a tanulmányairól is hiányos az ismeretünk. A kutatások megoszlanak a felekezeti hovatartozásáról, sokan a lutheri irányhoz kötik, de vannak olyan kutatások, amelyek Kálvin vagy akár Zwingli hatását is felfedezni vélik az írásaiban. Szinnyei József, Warga Lajos vagy Zoványi Jenő szerint például a legbiztosabb meghatározás annyi lehet csupán, hogy Kulcsár György protestáns volt.

Fő műve, az 1574-ben Also Lyndvan (Alsólendván) kiadott Postillája a korai magyar protestantizmus kutatásának egyik fontos forrása. Kutatásomban és előadásomban elsősorban a kötet vasár- és ünnepnapi alapigéit (textusait) ismertetem és összevetem a korszak fontosabb külföldi és magyar protestáns postillás kötetek alapigéivel. Így kimutathatóvá válik, hogy Kulcsár Postillájának textuáriuma mennyiben hasonlít vagy éppen tér el Luther számos kiadást megélt postillás kötetének (*Kirchenpostille*, első kiadás: 1527) alapigéitől vagy például a Melanchton-tanítvány Bornemisza Péter 1584-ben kiadott Foliopostillájának alapigéitől.

Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy Kulcsár György Postillájának textusai kétségtelenül nagy hasonlóságot mutatnak Luther és a korszak más hazai szerzőinek postilláival, ez a hasonlóság azonban nem feltétlenül csak az evangélikus postillás hagyományok hatásaként értelmezhető. Továbbá vizsgálom a kötet ünneprendjét, vasár- és ünnepnapjainak listáját is, mely természetesen szoros összefüggésben áll a textusokkal, és hűen tükrözi és követi a korai nyugati és magyar protestantizmus felfogását az egyházi évről bármiféle markánsnak nevezhető felekezeti sajátosság nélkül.

Az értelmileg akadályozott gyermekek gyülekezetpedagógiai inklúziójának lehetőségei „Inkluzív gyermek-istentisztelet szülőkkel”

Az akadályozott emberek bevonása, befogadása a társadalmi életbe, vagyis a társadalmi integráció/inklúzió évtizedek óta központi célkitűzése a nemzetközi és a hazai „fogytékosságügyi politikának”. Ezen belül központi kérdés, megoldásra váró probléma a köznevelési integráció/inklúzió. A téma mellett egyházunk sem mehet el szótlánul, sem köznevelési intézmények fenntartójaként, sem gyülekezeti szinten. A doktori kutatás keretében arra a kérdésre keres(t)em a választ, hogyan valósulhat meg az értelmileg akadályozott és nem akadályozott gyermekek közös vallásos nevelése a keresztyén gyülekezetben a gyermek-istentisztelet kínálta keretek között. A következő téziseknek kívántam elméleti megalapozását, kifejtését és bizonyítását adni:

1. Az érintett szülők pásztorolása, a családgondozás, sőt a szülők bevonása a gyülekezetpedagógiai tevékenységbe elválaszthatatlan az értelmileg akadályozott gyermekek vallásos nevelésétől, gyülekezeti inklúziójuk kérdésétől.
2. A valláspedagógiai inklúzió primer színtere nem az iskolai oktató-nevelő munka, hanem a gyülekezet befogadó és növelő közössége.
3. A befogadáshoz inkluzív gyülekezetpedagógiai koncepció kidolgozására van szükség: a gyógypedagógia, az inkluzív pedagógia, a valláspedagógia, valamint a gyülekezetpedagógia egymást kölcsönösen kiegészítve megteremthetik a speciális szükséglettel rendelkező személyek gyülekezeti inklúziójának bázisát.
4. A tényleges inklúzió szeretet (agapé) által valósulhat meg.
5. Az „inkluzív gyermek-istentisztelet szülőkkel” modell – mely a gyógypedagógia és inkluzív pedagógiai elveket, módszereket a valláspedagógiával gazdagítónan találkoztatja – alkalmas a gyülekezeti inklúzió megalapozására, mert teret biztosít a szülők és gyermekek (fogytékosságtól érintettek és nem érintettek) együttes növekedésére hitben és szeretetben. E modell alapelemei később haszonnal alkalmazhatók a gyülekezeti élet más területein is.

Tekintettel arra, hogy híján vagyunk az e témával foglalkozó magyar nyelvű egyházi szakirodalomnak, egy – a hazai gyógypedagógiai és a nyugat-európai (elsősorban német nyelvű) inkluzív valláspedagógiai munkákat feldolgozó – átfogó elméleti összegzés magalkotását tartottam szükségesnek az empirikus kutatás helyett. A kutatás eredményei is igazolták, hogy a jelenlegi hazai köznevelési rendszert tekintve az értelmileg akadályozott gyermekek tényleges inklúziójának reális terepe egyelőre nem az iskola, hanem a keresztyén gyülekezet. A keresztyén gyülekezetek bátran felvállalhatják ezt a missziót, hiszen van mire építeniük. A koinónia, a Krisztus-hívők gyülekezete eredendően inkluzív (2. tézis). A gyülekezetpedagógiában rejlő inkluzív potenciál számbavétele arra is rávilágított, hogy az inkluzív és keresztyén vallás-/gyülekezetpedagógia egymást kölcsönösen kiegészítve megteremthetik a különleges szükséglettel rendelkező személyek gyülekezeti inklúziójának bázisát (3. tézis): a gyülekezet, mint tanulási és élettér a sokféle ember harmonikus együtt létezésének fontos gyakorlóterepe. A gyülekezetpedagógia könnyebb helyzetben van, mint a pedagógia. Az inklúzió, mint a mindenki egyenjogú részvételének pedagógiai értelmezése sokkal inkább megfelel a keresztyén közösség önértelmezésének: az Újszövetség tanúsága szerint a gyülekezet többféle identitása közül az egyik éppen az, hogy szeretetközösség. A tényleges inklúzió (önzetlen) szeretetet, agapét feltételez, ami képessé tesz embertársunk rendelkezésére állni akkor is, ha ez terhes feladat (4. tézis). A speciális elvek és módszerek adaptálása a gyermek-istentiszteletre lehetővé teszi az akadályozott gyermekek számára is az örömhír akadálymentes hirdetését, ezen túl pedig megtanítja a közösség tagjait egymás nyelvén beszélni kommunikálni. Aki gyermekkorban elsajátítja ezt az „idegen nyelvet”, felnőttként is kapcsolatba tud lépni az eltérő fejlődésű személyekkel (5. tézis).

Magyar reformátusok Brazíliában a XX. század hajnalán

Doktori munkámban a „katolikus kontinens” protestáns világát kutatom a 20. században. Brazíliába a protestánsok első csoportjai a XVI. században, alig 40 évvel a reformációt követően jelentek meg nagyobb csoportban, jelenlétük azonban nem volt számottevő. A protestáns felekezetek meghonosodását a missziói munka és a bevándorlás hozta magával, mára Brazíliában a 2010-es népszámlálási adatok szerint 42 275 440 fő protestáns él, ez a szám szelídül, ha figyelembe vesszük, hogy az ország lakossága jelenleg több, mint 215 000 000 fő, illetőleg a fent említett számba a karizmatikus felekezetek hívei is beletartoznak 25 370 484 fő lélekszámmal. Az első letelepedett protestánsok között angolokat és németeket fedezhetünk fel. A 19. századi Brazília fokozatosan tette lehetővé számukra a vallásgyakorlás szabadságát, majd az anyakönyvezés lehetőségét. Az idő múlásával egyre színesedett a paletta, az amerikai missziók a tudatos térítők munkájuk révén hódítottak, az egyre változatosabb bevándorló népcsoportok hozták a hagyományait, melyeknek célja inkább az identitásuk megőrzése, hitük gyakorlása volt. Ilyen közösség volt a magyar bevándorlókból verbuválódott a São Pauló-i magyar reformátusok gyülekezete, az Igreja Cristã Reformada Húngara da Lapa. Munkámban feltárom azokat a személyeket, azokat az eseményeket, melyek meghatározóak voltak a gyülekezet életében, megvizsgálom, hogyan bontakozott ki, milyen táptalajon fejlődött. Kutatásom része, hogy górcső alá veszem, kiket adott a közösség, akiknek munkája tágabb kontextusban is jelentős, illetve a 21. században is felhasználható. Számos írás született magyar nyelven a katolikus magyar szerzetesek munkájáról São Paulóban, átfogóbb munka a brazíliai magyar kálvinista örökségről azonban még nem. Munkám anyagához forrásokat a magyarországi levéltárak, múzeumok és könyvtárakból szereztem és szerzem, brazíliai forrásokként az Igreja Cristã Reformada Húngara-Igreja Presbiteriana Independente da Lapa állományát használom, illetve a São Pauló-i magyarok által megőrzött forrásokat használtam, használom. Kutatásomba tudatosan kulturális antropológiai módszereket is vegyítettem, az interjúk révén oral historyval egészült ki a kutatás, illetve fényképek és az állomásozó terepmunka is segítségemre volt. Eredményeként szeretnék átfogó képet mutatni a 20. századi nagyvárosi brazíliai magyar reformátusairól, megküzdési stratégiájukról, arról, hogyan őrizték meg identitásukat, milyen örökséget hagytak a 21. század emberére.

Irodalom, források

- Boglár Lajos: Magyar világok Brazíliában (A múlt századtól 1942-ig). Budapest, Magánkiadás, 1996.
- González, Justo L.: Christianity in Latin America, A History. Cambridge University Press. 2007. 184–205.
- Semsey Viktória (szerk.): Latin-Amerika 1750–1840 – A gyarmati rendszer felbomlásától a független államok megalakulásáig. L'Harmattan, Budapest, 2013.
- Szilágyi Ágnes Judit: A brazil egyházpolitikai válság egy korai előjele az 1850-es évekből In: Bubnó et al: Mítosz, vallás és egyház Latin-Amerikában – A Boglár Lajos-émlékkonferencia tanulmánykötete. L' Harmattan, Budapest, 2016.
- Weaver, Blanche Henry Clark: Confederate Immigrants and Evangelical Churches in Brazil. In: The Journal of Southern History, Vol. 18., 1952.
- Népszámlálási adatok: <https://cidades.ibge.gov.br/brasil/pesquisa/23/22107> (letöltés: 2022.10. 10.)
- Lakosság lélekszáma: https://www.ibge.gov.br/apps/populacao/projecao/box_popclock.php (letöltés: 2022. 10. 10.)

A tehetségek segítésének útján a Debreceni Református Kollégium történetében¹

A Debreceni Református Kollégium „az ország iskolájaként” (Bölcskei, In: Győri L., 2006, 7) kiemelt szerepet töltött be iskolarendszerünkben: az intézmény a történelem viszontagságai között is megszakítás nélkül működött, a gimnáziumban tanulók tanulmányi eredménye pedig éveken át a legjobbak között volt az országban. Csikesz Sándor teológia professzor, kollégiumi levéltáros a 400 éves évforduló (1938) kapcsán méltatta az intézmény érdemeit: általa „a magyarság legősibb, de legszegényebb rétegének tehetséges fiai is felemelkedhettek, hogy a nemzet vezető rétegeibe juthassanak” (Győri L., 1993, 29). Ehhez nagyban hozzájárult, hogy „ország iskolájában ... a tehetséget és a szorgalmat szem előtt tartó biblikus pedagógiai értékrend” (Bölcskei, In: Győri L., 2006, 7) bontakozott ki.

Előadásomban az intézmény történetének osztrák tanügyi reform (Entwurf) és az államosítás közötti időszakára építve tekintem át a tehetséggondozáshoz kapcsolódó sajátosságait gimnáziumi értesítőkre, valamint vonatkozó városi és egyházkerületi jegyzőkönyvekre építve. Szinkronisztikus vizsgálatom területei:

1. a tehetség fogalomkörének megjelenése és jelentéstartalma;
2. a diákok képességeinek kibontakoztatását segítő főbb pedagógiai eszköztár sajátosságai;
3. az intézmény vallásos nevelésének főbb jellegzetességei a tehetséggondozás tükrében.

Az 1850-es évektől a nyolcosztályos gimnáziumi rendszerben olyan minőségi oktató-nevelő légkör bontakozhatott ki, amely méltán segítette kiváló eredmények eléréséhez a diákokat. A hitre nevelés lelki támaszt nyújtott a gimnázium diákjai számára, s mind az intézmény szellemiségében, mind a diákok legjobb képességeinek kibontakoztatásában jelentős szerepet töltött be. Az ifjúsági gyülekezet a hitben érettebb diákok bevonódásával, a közösség gyarapítójaként szolgált „az egymás hite általi épülésben [...] lelkiége és a szeretet pozitív hatással volt a többi diákra is” (Németh, 2013, 320–321).

A kálvini elvek követése az intézményben többek között a fegyelmezettség, a kitartás forrásaként, egyúttal az összetartás, a közösség erejére való építkezés forrásaként is segítségül szolgáltak, az önképzőkörök pedig további értékes lehetőséget nyújtottak az elmélyülésre, az együttes témafeldolgozásra, a tehetséggondozás eszköztárának gazdagítására. „A nagyobb diákok úgy tudták vezetni a kisebbeket, hogy egyszerre tették fontossá számukra a hitbéli és a tudásbéli előrelépést.” (Németh, 2013, 326)

Összességében megerősíthető, hogy a Debreceni Református Kollégium a magyar református iskolarendszer kiemelkedő példája, ahol a nevelésnek nemcsak a lelkesítő szolgálatra való felkészítés volt a célja, hanem polgári, többek között tanítói pályára készülők hivatására bocsátása is. Az elemi, közép- és felsőfokú iskolák jól szervezett hálózatára épülő debreceni Kollégium 1948-ig a hazai reformátusság számarányát jóval túlhaladó mértékben játszott szerepet a magyar oktatásügyben.

Irodalom

GYŐRI L. János: „Egész Magyarországnak és Erdélyiségnek ... világosító lámpása” A Debreceni Református Kollégium története. Tiszántúli Református Egyházkerület, Debrecen, 2006. 7.

GYŐRI L. János: Kősziklán épült vár – A Debreceni Református Kollégium története. Kiadja a Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma az Országos Református Tanáregyesület támogatásával, Debrecen, 1993.

NÉMETH Tamás: A vallásitanítás története. In: GYŐRI L. János (szerk.): A Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma (1850–2012). Iskolatörténeti tanulmányok. Tiszántúli Református Egyházkerület, Debrecen, 2013. 307–344.

---

¹ A kutatást a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának *Hitéleti képzések és a tehetséggondozás fejlesztése* című pályázata támogatja.

A hallás utáni szövegértés fejlesztése az 5–7 éves óvodások körében dramatikus narratív konvenció használatával

A kutatás elsősorban az óvodáskorú gyermekek körében kíván választ keresni arra, hogy a dramatikus eszközökkel történő fejlesztés hatást gyakorol-e a hallás utáni szövegértésre. A mérési minta populációja az 5 évnél nem fiatalabb, de 7 évesnél nem idősebb korosztályt érinti. A dramatikus módszerek közül az interaktív mesélésben is jól működő narratív konvenciót és a hozzá tartozó munkaformákat alkalmazza a mérés.

A dolgozati téma aktualitása, vagyis a hallás utáni szövegértés fejlesztése narratív konvenció használatával abban rejlik, hogy az óvodáskorú gyermekek szövegértésére jelenleg az óvodákban nem fordítanak célirányosan figyelmet. Annak ellenére van ez így, hogy az iskolai tanulmányok egyik előfeltétele az elhangzó szöveg információtartalmának megfelelő befogadása. További aktualitást a 2018-as PISA-eredmények adnak. Az adatok azt bizonyítják, hogy az olvasottszöveg-értési szint nagyban befolyásolja a problémamegoldó képességet. Ez utóbbi pedig a gondolkodási stratégiáktól függ. Hol kezdődik tehát időben a hallásértés készségének az előkészítése? Több pszicholingvisztikai tanulmány is igazolja, hogy mindez jóval kisiskoláskor előtt, vagyis az óvodában, illetve még előtte, a családban indul fejlődésnek. Nem elkerülendő téma tehát az óvodapedagógusok körében sem a szövegértés fejlesztése. Óvodai környezetben a leghatékonyabb terep erre az anyanyelvi nevelés, illetve az irodalmi nevelés szervezett vagy szabad játékból indított tevékenységei. A mesék spontán gondolkodásfejlesztő hatása kiváló lehetőséget nyújt ahhoz, hogy a sajátosan kialakított mesehangulatban értelmi fejlesztés is történjen.

A jelenlegi vizsgálat erre a momentumra rátalálva illeszti be a dramatikus mesélésbe azokat a narratív drámamódokat, amelyek fokozhatják a játékoság elvével bemutatott mese szövegének megértését. A vizsgálati téma elméleti háttérének bemutatása ennek fényében nyelvészeti, anyanyelv-pedagógiai és drámapedagógiai irányból történik. A kutatás célja, hogy válasz fogalmazódjon meg arra a főhipotézisre, hogy a dramatikus módszerek (azon belül a narratív munkaformák alkalmazása) pozitívan befolyásolják-e az iskolaérettség szakaszába lépő óvodáskorú gyermekek hallás utáni szövegértésének minőségét. Az ehhez kapcsolódó további hipotézisek a módszer hatékonyságának mértékét és ok-okozati összefüggéseit kívánják vizsgálni.

A drámapedagógia hatása elsősorban a kommunikáció minőségében és a játékos tevékenységhez kapcsolódó cselekvésformákban mutatkozik meg, ezért a méréseknek elsősorban a szóbeli megnyilvánulásokra és megfigyelési szempontokkal ellátott tevékenységelemzésekre kell épülnie. A kutatási munkafolyamat összetettnek mutatkozott, ezért a relevanciakritérium fényében a kvalitatív kutatásmódszertanban jól működő triangulációs módszer alkalmazása vált egyértelművé. A szubjektivitás minimalizálása érdekében a munkafolyamatban nem részt vevő kutatópozíciót választottam. A minták mérési folyamatában vizsgálatot végző és elemző személyként vagyok jelen. A dramatikus tevékenység levezetése, a kikérdező teszt adatfelvétele, valamint a videómegfigyelés szakértő kutatótársak közreműködésével zajlik. A jelenleg zajló tudományos kutatás gondolatainak, kérdésmotívumainak és feltételezéseinek alapot korábban (2016-os és 2017-es nevelési évben) történt saját primer kutatások adtak.

A lübecki évek egyházzenei kompozíciói Hugo Distler életében

Az 1930-as évek egyházzenei folyamatokat, illetve az azokban aktívan jelenlévő Hugo Distler személyét nem lehet megismerni kizárólag az első világháború utáni politikai, társadalmi változások és a zenei folyamatok igen ambivalens értelmezéseinek árnyékában. Disterről egyedül zeneművein keresztül kaphatunk hiteles képet, melyekben megfogalmazza elveit és hitvallását. Ezeket a műveket erős önkritikát gyakorolva, aprólékosan, folyamatosan javította, ennek köszönhetően gondolatait világosan olvashatóvá tette bennük. Továbbá nagy segítséget jelent számunkra Funktionelle Harmonielehre könyve,² melyen keresztül ő maga vezet be minket zeneelméleti és harmóniai világába, annak tartalmába. Hugo Distler egyházzenei, pedagógiai szerepvállalása mellett gazdag fantáziájának, invencióinak, zenei nyitottságának köszönhetően vitathatatlanul generációjának legjelentősebb zeneszerzői közé tartozik. A komolyabb Distler-kutatások azonban csak születésének 100. évfordulójában kezdődtek meg, több kiadatlan és csak kéziratban megtalálható műve várja még első megszólaltatását, elemzését.

Az előadás értinti, hogy miként hatottak a fiatal zenészek művészetére az első világháború utáni társadalmi változások és a kor zenei mozgalmai.³ Szó lesz a weimari köztársaság döntéseiről, amelyek közvetlenül befolyásolták a német egyházzene helyzetét.⁴ Az Orgelbewegung, a Jugendmusikbewegung és a Singbewegung szerepéről Distler életében.⁵ Összehasonlító elemzéseken keresztül bemutatásra kerül az op. 5-ös Der Jahrkreis, a benne megtalálható Goudimel és Sweelinck reneszánsz motettáira emlékeztető korálfeldolgozásokkal. Továbbá az op. 10-es Weihnachtsgeschichte és az abban megtalálható, schützi hagyományokon nyugvó szöveg.⁶ Szó lesz szintén Schütz „Rezitationstil” hatásáról az op. 7-es Choralpassion⁷ esetében,⁸ illetve a német egyházzenei hagyományokat követő dallamalkotásról az op. 13-as Liturgische Sätze über altevangelische Kyrie- und Gloriaweisen műben.⁹ Végül pedig Lübeck zenei életének Distlerben keltett hatásáról¹⁰ és az észak-német városokban kedvelt misztériumjáték szerepéről az op. 12, nr. 2-es Totentanz kompozíciójában.¹¹ Az előadásban a szemléltetésekkel bemutatásra kerül Distler műveinek eddigi elemzéseiben megismert deklamációs stílusa és imitációs technikája,¹² valamint a kutatás további, elképzelt iránya is.

---

² Distler, Hugo: Funktionelle Harmonielehre. Kassel: Bärenreiter-Verlag, 1941.

³ Honders, Casper: In der Welt habt ihr Angst. In: Dietrich Schuberth (szerk.): Kirchenmusik im Nationalsozialismus. Kassel: Merseburger, 1995. 53–144.

⁴ Bayreuther, Rainer: „Die Situation der deutschen Kirchenmusik um 1933 zwischen Singbewegung und Musikwissenschaft.” Archiv für Musikwissenschaft 67/1 (2010. január): 1–35.

⁵ Zepf, Markus: „Musik bewegt. Zu Lied und Musik der Jugend- und Singbewegung bis zum Zweiten Weltkrieg.” <https://docplayer.org/113251176-Zu-lied-und-musik-der-jugend-und-singbewegung-bis-zum-zweiten-weltkrieg.html> (Utolsó megtekintés: 2022. 10. 20.)

⁶ Distler, Hugo: „Vorwort”. In.: Uő.: Die Weihnachtsgeschichte op. 10. Stuttgart: Carus-Verlag, 2015. 3–8.

⁷ Distler, Hugo: „Nachtwort”. In: Uő.: Choralpassion op.7. Kassel: Bärenreiter-Verlag, 1932. 55.

⁸ Rudolf Gerber: Das Passionsrezitativ bei Heinrich Schütz und seine stilgeschichtlichen Grundlagen.

⁹ Blankenburg, Walter: „Neue Kultmusik. Zum Erscheinen der Liturgischen Sätze von Hugo Distler über altevangelische Kyrie- und Gloriaweisen.” Musik und Kirche 8. 1936.

¹⁰ Herrmann, Ursula: Hugo Distler. Rufer und Mahner. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1972.

¹¹ Stahl, Wilhelm: Musikgeschichte Lübeck's. Kassel: Bärenreiter Verlag, 1951.

¹² Rauchhaupt v., Ursula: Die vokale Kirchenmusik Hugo Distlers. Eine Studie zum Thema „Musik und Gottesdienst”. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1963.

Túl hamar, vagy túl későn? – Felkészítés a menstruációra alsó tagozatban

Az első menstruációs vérzés átlagos időpontja napjainkban Magyarországon 12 és 13 éves kor között mérhető, ami jelentősen alacsonyabb a korábbi évszázadokhoz képest, de még a korábbi évtizedekhez képest is (Tóth–Suskovics, 2020). A személyes eltérések természetesen nagyok: előfordul, hogy egy-egy lány esetében már 9-10 éves korban bekövetkezik a menarche. A serdülésre időben történő felkészítés szerepe a lányok esetében kiemelten fontos, hiszen minél felkészültebben éri őket az első vérzésük, annál kevésbé negatív élmény lesz ez számukra, ami pedig még az évtizedekkel későbbi menstruációhoz való hozzáállásukat és a menstruációval kapcsolatos egészségüket is befolyásolhatja (Chandra-Mouli – Patel, 2017; Marván–Chrisler, 2018). Mindezzel összhangban a WHO nemi egészségnevelésre vonatkozó érvényes irányelvei 6–9 éves korban minimum sztenderdként jelölik meg a menstruációval kapcsolatos felvilágosítást (WHO Európai Regionális Irodája – BZgA, 2010).

A menstruációval kapcsolatban az elsődleges információforrás jellemzően az édesanya, de jelentős a kortársak és az oktatási intézmények, valamint napjainkban már a média szerepe is (Costos és mtsai., 2002). Az iskolai menstruációval kapcsolatos egészségnevelés csökkentheti a családból hozott esetleges hátrányokat, és nagyon sokat segíthet abban, hogy a lányok megfelelően kezeljék a vérzésükkel járó higiénés, fizikai és lelki nehézségeket (Jarrah–Kamel, 2012; Arora és mtsai., 2013; Rabiepoor és mtsai., 2017). Mindemellett azonban a lányok gyakran úgy érzik, hogy a tanáraikban nincsen sok hajlandóság arra, hogy a menstruációról beszéljenek velük (Beausang–Razor, 2000).

Doktori kutatásom elsődleges célja annak feltérképezése, hogy jelenleg Magyarország általános iskoláiban milyen információk és attitűdök kerülnek átadásra a még első menstruációjuk előtt álló, illetve a menarchekorba lépő gyermekek felé. A vizsgálat első körében kvalitatív kutatási módszerrel tíz félig strukturált interjú készült Magyarország különböző részein dolgozó női tanítókkal (Hodossi és mtsai., 2020). Az interjúk kvalitatív tartomelemzése során kiemelkedő témák, valamint a releváns nemzetközi szakirodalom alapján létrehoztunk egy kvantitatív mérőeszközt, amely képes lehet a tanítók (és szülők) menstruációs tudásátadási hajlandóságának felmérésére. Az újonnan létrehozott kérdőív tesztelése és az alskálák kialakítása online vizsgálat formájában történt. A kitöltésre tanítókat, tanító szakos egyetemi hallgatókat és alsó tagozatos gyermeket nevelő szülőket kértünk. A kérdőívre 224 teljes kitöltés érkezett, amelyek elemzése során feltáró faktorelemzéssel a következő alskálák kerültek megállapításra: *személyes tudásátadási hajlandóság, a menstruáció tabusítása, alsó tagozatos gyermekek felkészültsége, professzionális, szervezett felkészítés.*

Irodalom

- Arora, A., Mittal, A., Pathania, D., Singh, J., Mehta, C., & Bungler, R. (2013). Impact of health education on knowledge and practices about menstruation among adolescent school girls of rural part of district Ambala, Haryana. 25, 4.
- Beausang, C., & Razor, A. G. (2000). Young western women's experiences of menarche and menstruation. *Health Care for Women International*, 21(6), 517–528. doi: 10.1080/07399330050130304
- Chandra-Mouli, V., & Patel, S. V. (2017): Mapping the knowledge and understanding of menarche, menstrual hygiene and menstrual health among adolescent girls in low- and middle-income countries. *Reproductive Health*, 14(1), 30. <https://doi.org/10.1186/s12978-017-0293-6>
- Costos, D., Ackerman, R., & Paradis, L. (2002). Recollections of menarche: Communication between mothers and daughters regarding menstruation. *Sex Roles*, 46(1/2), 49–59. <https://doi.org/10.1023/A:1016037618567>
- Hodossi, N., Sinka, C., Rigó, A. (2020): Probléma vagy ajándék? – Tanítók attitűdvizsgálata a menstruációra való felkészítéssel kapcsolatban. *Magyar Pedagógia*, 120(4). 327–346. DOI: 10.17670/MPed.2020.4.327
- Jarrah, S. S., & Kamel, A. A. (2012): Attitudes and practices of school-aged girls towards menstruation: Menstruation attitude and practice. *International Journal of Nursing Practice*, 18(3), 308–315. <https://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2012.02032.x>

- Marván, M. L., & Chrisler, J. C. (2018): Menarcheal timing, memories of menarche, and later attitudes toward menstruation. *Cogent Psychology*, 5(1), 1525840. <https://doi.org/10.1080/23311908.2018.1525840>
- Rabiepoor, S., Valizadeh, R., & Barjasteh, S. (2017): Study of the Attitude and Knowledge of Postmenarcheal Female Students about Menstruation in Urmia, North West of Iran. *International Journal of Pediatrics*, Online First. <https://doi.org/10.22038/ijp.2017.21905.1831>
- Tóth, G., & Suskovics, C. (2020): Körmendi növekedésvizsgálat 2018 előzetes eredmények. 16., 71–79.
- WHO Európai Regionális Irodája, & BZgA. (2010): Az európai szexuális nevelés irányelvei. Vázlat a politikusok, nevelési és egészségügyi intézmények és szakemberek részére. Szövetségi Egészségnevelési Központ. Retrieved from http://www.szexualpszichologia.hu/who_iranyelvei.html

Metanyelv és/vagy előnyelv? – Funkcionális szemléletű magyarnyelv(tan)-oktatás alsó tagozaton

Az iskolai tárgyak közül a magyar nyelvtan már régóta az egyik legkevésbé kedvelt. [1] Ennek lehetséges okai közül az egyik legmeghatározóbb az, hogy nagy a „szakadék” a tanuló nyelvváltozata és a tankönyvek által használt nyelvelírás között. Kutatásomban annak járok utána, hogy a magyar mint idegennyelv-könyvek (MID) és az alsó tagozatos nyelvtankönyvek milyen metanyelvi kifejezéseket alkalmaznak a nyelvi jelenségek leírásakor. Van-e módszertani átjárás a két tankönyvtípus között? Átültethetőek-e a MID-tankönyvek módszerei az alsó tagozatos nyelvtantanítás gyakorlatába?

A dolgozat fő kérdése az, hogy milyen nyelvelíró struktúrákat, hasonlóságokat, különbségeket hoz létre a funkcionális, kommunikatív, illetve a rendszerközpontú, leíró nyelvi szemlélet az alsó tagozatos anyanyelvi tankönyvekben és a MID-könyvekben. Meghatározható-e a különbségek eredete? Milyen nyelvi minták és modellek következnek mindebből a pedagógiai térben? Elemzésem középpontja egyrészt a legújabb fejlesztésű alsó tagozatra szánt nyelvtankönyvek [2], másrészt egy külföldi gyerekeknek készült magyar nyelvkönyv két kötete. [3]

Tartalomelemző eljárással keresztmetszeti (összehasonlító) elemzést végzek Weinbrenner-féle „komplex” tankönyvkutatási modell segítségével. Hármass rendszeréből a produktumorientált tankönyvkutatás típusát alkalmazom. Kiemelten foglalkozom a szaktudományi és a szakdidaktikai dimenzióval. [4]

A vizsgált könyvekben közös vonás, hogy a leckék felépítése induktív szemléletű, tartalmukat ráhangoló feladatok, fogalmak és szabályok leírása, kommunikációs feladatok, dramatizálás, szólások és közmondások, versek építik fel. Szintén azonosság, hogy a leckékben a nyelvtani ismeret, nyelvi jelenség vagy helyesírási szabályszerűség felfedeztetését követően az információkat az összefoglalók, a magyarázatok a leíró nyelvtan fogalmi készletével tudatosítják. A kutatás várható eredményei segíthetik az anyanyelvi nevelés és az idegennyelv-tanítás összefüggéseinek megértését, illetve új nyelvpedagógiai fogalmak, módszerek kialakítását. A használt kvantitatív tartalomelemzés révén a vizsgálat hozzájárulhat az alsó tagozatos anyanyelvi módszertan, nyelvtantanítás fejlesztéséhez.

Irodalom

- [1] Csapó B.: Iskolai osztályzatok, attitűdök, műveltség, In: Uő. (szerk.). Az iskolai műveltség. Osiris, Budapest, 2002. p. 43.
- [2] Benkőné Nyíró J., Dióssyné Nanszák A., Jegesi K., Kóródi: Anyanyelv és kommunikáció 3. tankönyv. EKE, Eger, 2017.
- Benkőné Nyíró J., Grófné Salamon É., Jegesi K., Kóródi B., Dióssyné Nanszák A.: Anyanyelv és kommunikáció 4. tankönyv. EKE, Eger, 2018.
- [3] Gróf A., Szende V., Varga Cs., Vidéki E.: Kiliki a Földön 1–2. Akadémiai, Budapest, 2019., 2010.
- [4] Dárdai Ágnes: A tankönyvkutatás alapjai. Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2002. p. 59.

Kiss Áron (1845–1908) munkássága, nevelési és valláspedagógiai elvei

Kiss Áron a dualizmus időszakának egyik kiemelkedő pedagógusa, aki neveléstörténeti kutatásaival, nevelési elveivel, módszertani írásaival szándéka szerint sokat adott a preparandiák diákjainak éppúgy, mint a szakmabelieknek, a kor nevelésügye iránt érdeklődőknek. Munkásságát meghatározta jogi, református teológiai és pedagógiai végzettsége, s azon szándéka, hogy magyar nyelvű és észjárású pedagógiai szakirodalom mielőbb a képzés és a szakma rendelkezésére állhasson. Ehhez maga is hathatósan hozzájárult vezérkönyvekkel, monográfiákkal, szakirodalom fordításával és kiadásával, nevelésügyi folyóiratokban megjelent számos szakcikkével, a gyermekeknek szánt bibliai történetekkel, dalos-, mese- és verses könyveivel, tankönyveivel, játékgyűjteményeivel. Ezen tevékenységéhez megnyerte munkatársul a korszak nagyjait, pl. Öreg Jánost, Péterfy Sándort, Pósa Lajost; szervezőmunkája által, egyesületi és patrónusi tevékenységével az egész Kárpát-medence tanítóit mozgósítani tudta.

Nevelési elvei, módszertani javaslatai papírra vetésekor szinte valamennyi nevelési szintér és korosztály előtt volt: a családi és intézményi körülményekre éppúgy gondja volt, mint az anyákra és kisdedekre, a kisdedévők gyermekeire és a népiskolai tanulókra, s akikre ők bíztak, a tanítóképezdékben formálódó pedagógusnemzedékek. Műveivel a pályán lévő kollégákra is tekintettel volt, akik szintén haszonnal forgathatták a sűrű sorokba szedett, mégis emészthető szakkönyveket. A felekezeti nevelést, hit- és erkölcsstan órák szakszerű megtartását segítő a protestáns tanítók számára elkészítette vallástanítási módszertanát. Ökumenikus szemlélettel neveléstörténeti munkáiban megbecsüléssel írt a katolikus nevelők sikeres munkálkodásáról. Elvei megfogalmazásakor a Szentírásból merített először, mely mindenkorra forrása lett erejének, buzgalmának. A KRE Pedagógiai Kar jogelődjének 1870–75 között volt igazgatója, ahová 25 évesen, a már korábban igazolt kitűnő képességei folytán választott meg, s további virágzását hozta képzőnknek. Ezt a munkát folytatta élete végéig a budai képző és hazánk javára. Szaktudományos munkássága kiváltképpen inspiráló számomra, nemcsak a korabeli és máig is korszerű tartalmi vonatkozásokban, hanem az írásain átütő pedagógusi vonásaiban, s kiváltképpen a tanítók, vallástanítók képzése és személyiségformálása okán.

A választott disszertációs téma interdiszciplináris területre kalauzol: a neveléstudomány és a teológia metszeteiben végzem kutatásom. Az előbbiben a pedagógiatörténeti vonal a legerősebb, mely kiegészül a neveléstan, módszertan fogalmaival, míg utóbbiban a gyakorlati teológia valláspedagógiai ágának gyümölcsseire tekinthetek. Alapvető célom Kiss Áron pedagógiatörténeti és valláspedagógiai jelentőségét reprezentálni az alábbiak szerint:

- Kiss Áront és munkásságát mint a nemzeti, magyar észjáráshoz igazodó hazai pedagógiai irodalom kezdeményezőjét és szerzőjét bemutatni;
- az általa írt, a 19. századon túlmutató, ma is – nem csupán forrásként – alkalmazható vezérkönyveket és a bennük megjelenő módszereket feltárni;
- a magyar református valláspedagógiához kínált vezérelveit összegyűjteni és azokat elemezni, mai relevanciájukat bemutatni,
- az írásaiban megjelenő, a pedagógus- és hittanoktató-képzésben napjainkban is jelentős személyiségösszetevőket, a nevelői hatékonyságot segítő jegyeket, kompetenciákat elemezni.

A vámpír fejlődéstörténete

A szupernaturális lények a fikció részét képezik. Közülük az egyik legpopulárisabb a vámpír. Az emberekkel antagonisztikus viszonyban álló parazita vérszívó hosszú ideje a populáris kultúra része. Ma már az emberekkel szimbiózisban élő vámpír is része a populáris percepciónak, mely már nem veszélyes az emberiségre, tartózkodik az emberi vér fogyasztásától, és segítő kapcsolatban él az emberekkel.

Célom feltárni, hogy hogyan jutottunk el az előbbitől az utóbbi figuráig. Ehhez több kérdésre keresem a választ. Milyen karakterjegyek alakították a vámpír képét a vámpírtörténetek fejlődése során? Mely fiktív alkotások ábrázolták először ezeket? Mi a jelentősége ezen műveknek a vérszívó karakterfejlődésében? Milyen fejlődéstörténeti mérföldkövei vannak a vámpírtörténetekben a figura körül megjelenő témáknak? Milyen képet mutat a jelenkor a vámpírról? – Tanulmányozom a 19. századi vámpír antagonistát ábrázoló angol irodalmi szövegeket, majd Rice 20. századi szimpatikus vámpírját, mely megpróbál megszabadulni az emberekkel való szembenállástól, de elbukik, végül a folyamatban sikerrel járó meyeri, 21. századi integrált vámpírt.

A karaktert nemcsak irodalmi művek formálták. A 20. században a film volt a vámpírkultusz populáris terjedésének és továbbélésének legkardinálisabb forrása. Murnau *Nosferatu* és Browning *Drakula* jelentős filmjei még a stokeri mű adaptációi voltak. Ebből az utóbbi folytatásaként, Hillyer *Drakula lánya* című alkotása lép ki. Ezt a Hammer stúdió *Drakula* filmjei viszik tovább, melyek a browningi filmben megjelenő Lugosi Béla ikonja után, Christopher Lee alakításában egy vámpírt univerzalizáló, másik ikont mutattak be. Ezek még a 19. századi szörnyalakokat adaptálták, majd Badham *Drakula* és Coppola *Drakula* filmjei liberalizálták a karaktert.

Az elektronikus szövegek széles körű megjelenésével, a jelenkor is egy mediális váltást reprezentál. Az elektronikus adatbázisok legintegráltabb platformja az Apple Books. Innen választottam ki Naylor vámpírnovelláit, melyek az adatbázisban publikált első vámpír-univerzumban megjelenő különböző vámpírfigurák által mutatják be a kurrens fiktív karakterjegyeket. Módszerem elődlegesen primer szövegelemzés, melyet szekunder interpretációkkal és saját értelmezéseimmel egészítek ki, kiemelt figyelemmel a vámpír külső megjelenésére, belső karakterjegyeire, a figura által reprezentált témákra, és arra, hogy a művek hogyan reflektálnak egymásra, mely aspektusaként az allúziókat és az intertextuális elemeket vizsgálom.

Eredményként a vámpírfigurát egy historiográfiai, intermedialis és komparatív elemzésben mutatom be, így nemcsak egy karaktertipológiát állítok fel, hanem elemeinek allúzív és szinergikus viszonyrendszerére is rávilágítok. Konklúzióm, hogy a vámpírkánon két faktor szerint alakítja a figurát. Egyrészt a művek innovatív karakterelemeket tartalmaznak, melyek modernizálják és aktualizálják a vámpírt. Ezek hatnak a karakter külső és belső jegyeire, az általa megjelenített központi témákra és azok interpretációs lehetőségeire. Másrészt a korábbi művekben fellelhető elemek ismétlése révén, a reprezentált vámpírok folytonosságot mutatnak a megelőző vérszívókkal, mely a vámpírkultusz fennmaradását és tovább élését eredményezi a populáris kultúrában. Összességében az innováció és az iteráció alakítja a vámpír fejlődéstörténetét.

Pedagógiai nézetek feltárása a pedagógusképzők kompetenciái függvényében

A kétezres évek elejétől az oktatáspolitikusok és a kutatók figyelmének középpontjába került a pedagógusképzők identitása és felkészültsége, hiszen a tudásalapú gazdasághoz elengedhetetlenek a jól képzett és felkészült pedagógusképzők. Pedagógusképzőknek tekintjük - az Európai Bizottság szerint - mindazokat, akik részt vesznek a pedagógusjelöltek és a pedagógusok formális képzésében. A pedagógusképzők szakmai tudása, alapképzettsége korántsem egységes, ezért is vált szükségessé egy csoportba szedni a másodlagos tudásnak tekintett pedagógusképzők kompetenciáit.

A kompetencia fogalmának meghatározása mentén a következő fogalmak jelennek meg előttünk: illetékesség, hatáskör, jogosultság, szakértelem, hozzáértés és alkalmasság. A kompetencia összetevői, elemei közé soroljuk az ismereteket, a tudást, a készségeket-jártasságokat, a személyes értékeket, az attitűdöt, a személyiséget és a motiváltságot is. A pedagógusképzők kompetenciáit aktuálisan nyolc elem írja le, melyek összegyűjtésére azért volt szükség, mert a pedagógusképző szakma egységét erősíthetik, valamint hozzájárulhatnak a pedagógusképzők szakmai fejlődéséhez és a minőségbiztosításhoz is.

A nyolc kompetenciaterület Falus és Estefánné (2015) nyomán:

1. Professzionális szakmai tanítási gyakorlatot modellez (rendelkezik a tanári kompetenciákkal).
2. Támogatja a jelöltek pedagógussá válásának, szakmai fejlődésének folyamatát, segíti pályaszocializációjukat és folyamatos szakmai fejlődésüket.
3. Együttműködik a pedagógusképzésben közreműködő személyekkel, intézményekkel, szervezetekkel.
4. Rendszeresen elemzi saját gyakorlati tevékenységét, reflektál arra, és nyilvánvalóvá teszi elkötelezettségét az élethosszig tartó szakmai fejlődés és a pedagógusképzés iránt.
5. A tanulással, tanítással vagy a pedagógusképzéssel kapcsolatos kutatásokat végez.
6. Közreműködik az intézményen belüli pedagógusképző tevékenység fejlesztésében.
7. Felelősséget vállal a pedagógusképzés és a köznevelés minőségének biztosításáért, javításáért.
8. Szemléletében és gyakorlatában bekapcsolódik a pedagógusképzés és a köznevelés nemzetközi áramlatába, legalább európai viszonylatban.

A pedagógiai nézetek feltárásáról hazai viszonylatban elmondható, hogy a vizsgálódások középpontjában a pedagógusok és tanárok, valamint a pedagógusokjelöltek és tanárjelöltek nézeteinek megismerése állnak. A hazai képviselői e kutatási területnek számos vizsgálatot végeztek, melyek eredményei segítették a pedagógusmunka eredményességét, a pedagógusok reflektivitását és gazdagították a pedagógiai nézetek feltárására vonatkozó tartalmi és módszertani kultúrát. A bő szakirodalom alátámasztja, hogy a pedagógiai nézetek, továbbá a személyes és szakmai tudás feltárásának a pályakezdők és a gyakorló pedagógusok mellett a diákok és szüleik esetében is van létjogosultsága.

A disszertáció célja megismerni, feltárni a felsőoktatásban tevékenykedő pedagógusképzők nézeteit a pedagógusképzők kompetenciáiról, melyről korábban hazai viszonylatban eddig még nem született átfogó kutatás. Emellett a téma kutatásának aktualitását indokolja a pedagógusképzésben történő hallgatói lemorzsolódások és a ma Magyarországon fennálló pedagógushiány.

Irodalom

Falus Iván, Estefánné Varga Magdolna (szerk.): A pedagógusképzők kompetenciái. EKF Líceum Kiadó, Eger, 2015.